Шабат кюн, 10 октябрь, 2015 жыл • №№ 190-191 (19862)

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Тюбешиу

«Сиз тамамлагъан жумуш шёндюгю тынгысыз болумда артыкъда магъаналыды»

Тюнене КъМР-ни Башчысы Юрий Коков Правительствону Юйюнде Нальчикде быйыл 6-9 октябрьде болгъан «Элбрусну башында тепсеуле» V Халкъла аралы фольклор фестивальны къурагъанла эмда анга къатышханла бла тюбешгенди.

Россейни чыгъармачы коллективлери бла бирге Къабарты-Малкъаргъа Италияны, Индияны, Белоруссияны, Бангладеш Республиканы, Гананы,Тюркню келечилери келгендиле. Халкъланы араларында маданият байламлыкъланы магъаналылыкъларыны юсюнден айта, КъМР-ни Башчысы былай чертгенди: «Сиз тамамлагъан жумуш шёндюгю болумда, тынчлыкъсыз,къаугъалы заманлада артыкъда керекди. Ала тюрлю-тюрлю миллетлери, динлери да болгъан адамланы бирикдиргенлери бла бютюн багъалыдыла».

Фольклор коллективлени башчылары Къабарты-Малкъарда фестивальны бийик даражада къуралгъанын чертгендиле, аны келерини къыралларында, дунияны башха чыгъармачылыкъ майданларында да бардырыргъа кереклисин айтхандыла. Тюбешиу бир бирге саугъала бериу, суратха тюшюу бла бошалгъанды.

«Элбрусну башында тепсеуле» деген фестивальны бардырыу ЮНЕСКО-ну фольклор фестивальларыны халкъла аралы календарына киргенди.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Гала-концерт

Дуния тепсеулени жарыкъ байрамын энтта ашыгъып сакъларыкъдыла

Беш кюнню ичинде Къабарты-Малкъарда «Элбрусну башында тепсеуле» деген тёрели халкъла аралы фольклор фестиваль бардырылып тургъанды. Ол жангыз тепсеу бла чекленип къалмагъанды: миллет кийимлени ингири, чыгъармачылыкъ тюбешиуле да болгъандыла, байламлыкъла тохташдырылгъандыла. Къонакъла эм ариу жерлерибизни – Минги тауну, Чирик кёллени, Чегем чучхурланы кёргендиле.

Алай бла Бангладешден, Италиядан, Индиядан, Тюркден, ЮАР-дан, Гана Республикадан, Белоруссиядан бла Къабарты-Малкъардан чыгъармачылыкъ къауумла, республиканы районларында бола, адамлагъа кеслерини миллет тепсеулерин, маданиятларын кёргюзте, кёплени кёллерине жетгендиле. Тюнене уа Музыкалы театрда жарыкъ тепсеу байрамны къууанчлы халда жабылыуу болгъанды.

Ахыры 2-чи бетдеди.

КъМР-ни БАШЧЫСЫ

Юрий Коков РФ-ни Президентини Къабарты-Малкъарда приёмныйинде бир къаум адамны жарсыуларына тынгылагъанды

КъМР-ни Башчысы Юрий Коков РФ-ни Президентини Къабарты-Малкъарда Приёмныйинде гражданланы бир къауумуну тилеклерине бла тарыгъыуларына тынгылагъанды.

Ол кюн анга Нальчик, Бахсан шахарлада,Лескен районда къыйын жашау болумгъа тюшген бир къауум адам келген эди. Чегем районну жеринде эл мюлк производствону къурауну юсюнден да сёз баргъанды.

Битеу айтылгъан кемчиликле, тилекле эмда тарыгъыула бла байламлы жумушланы бир ыйыкъны ичинде тамамларгъа буйрукъ берилгенди.

Приёмгъа КъМР-де баш федерал инспектор Владимир Канунников да къатышханды.

Жылны башындан бери республиканы оноучусуна кеслерини жарсыулары бла битеу да 202 адам келгенди.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Кёрмюч

Санкт-Петербургда бизни турист эмда санаторий-курорт онгларыбызны кёргендиле

Санкт-Петербургну бла Къабарты-Малкъарны араларында Нальчикде 18 сентябрьде къол салынгган келишимни чеклеринде бизни республика къыралыбызны север ара шахарыбызда INWETEX-CIS Travel Market халкъла аралы туризм кёрмючге къатышханды.

Аны экспозициясы Къабарты-Малкъарда туризмни айныу онглары бла, ол санда солуу,тау лыжалада учуу эмда санаторийледе бакъдырыу амалла бла, шагъырей этеди. Элбрус эм федерал магъаналы Нальчик курортла толусунлай кёргюзтюлюпдюле.

Бизге КъМР-ни Курортла эмда туризм министерствосундан билдиргенлерине кёре, ол кюн окъуна бу ведомствону башчыларыны Смольныйде Санкт-Петербургну власть органларыны келечилери, туризм бла байламлы бизнес бла кюрешгенле бла тюбешиулери болгъанды.

Эсигизге салайыкъ: INWETEX-CIS Travel Market -Россейни Север-Запад кесегинде туризм бла байламлы жумушланы бек уллу кёрмючюдю. Ол 28 къыралдан 250-ден артыкъ компанияны, Север-Запад регионну, Россейни, узакъ эмда жуукъ тыш къыралланы туризм бла байламлы бёлюмлеринден алты мингден аслам профессионалны бирикдиреди.

Кеси да Россейни туриндустриясыны беш баш магъаналы жумушларындан бирине саналады. Тёреде болгъаныча, Петербургда турист форумну, «Курорты», «MICE-индустрия» эмда «Медицина туризм» деген энчи кёрмючле къуургъа белгилейди.

ЮСЮПЛАНЫ Галина.

Жазылыу - 2016

Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zamankbr.ru

ЗАМАН

Хурметли жамауат!

2016 жылны биринчи жарымына ана тилибизде чыкъгъан газетге жазылыу андан ары бардырылады.

Жазылыуну алты айгъа багъасы тюрленмегенди - 839 сом 88 капек. Почтадан кесигиз барып алсагъыз «Заманны» - 758 сом 76 капек.

Бу магъаналы жумушну болжалгъа салмагъыз. Келир жыл да сизни бла сау-эсен тюбеширбиз деп бек ышанабыз.

Бизни индексибиз - 51532

Г.И.Гориславскаягъа «Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы юристи» деген махтаулу ат атауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

Кёп жылланы ахшы ишлегени, гражданланы эркинликлерин эмда законлу сейирлерин жалчытыугъа уллу къыйын салгъаны ючюн **Гориславская Галина Ивановнагъа** - Къабарты-Малкъар Республиканы Баш Сюдюню судьясына – **«Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы юристи»** деген махтаулу ат атаргъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Ю. КОКОВ

Нальчик шахар,2015 жыл 7 октябрь, №146-УГ

«Къабарты-Малкъар Республиканы билим бериуюню сыйлы къуллукъчусу» деген махтаулу ат атауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

Кёп жылланы ахшы ишлегенлери, профессионал-техника билим бериуню айнытыугъа къыйын салгъанлары ючюн **«Къабарты-Малкъар Республиканы билим бериуюню сыйлы къуллукъчусу»** деген махтаулу ат атаргъа:

Головко Николай Ивановичге – Къабарты-Малкъар Республиканы Билим бериу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосуну орта профессионал билим берген «Прохладнадагъы технология колледж» къырал казна билим бериу учреждениясыны директоруна.

Хапов Ахмедхан Шагировичге - Къабарты-Малкъар Республиканы Билим бериу, илму эмда жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосуну орта профессионал билим берген «Б.Х.Хамдохов атлы Къабарты-Малкъар агропромышленный колледж» къырал казна билим бериу учреждениясыны тамата юйретиучюсюне.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Ю. КОКОВ

Нальчик шахар,2015 жыл 7 октябрь, №147-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы къырал саугъалары бла саугъалауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

Кёп жылланы ахшы ишлегенлери, илму-педагогика жаны бла жетишимле болдургъанлары ючюн махтаулу атла атаргъа:

«Къабарты-Малкъар Республиканы илмусуну сыйлы къуллукъчусу»

Керефова Ира Хазизовнагъа – бийик профессионал билим берген «В.М.Коков атлы Къабарты-Малкъар къырал аграрный университет» федерал къырал бюджет билим бериу учреждениняны бийик математика кафедрасыны доцентине.

«Къабарты-Малкъар Республиканы билим бериуюню сыйлы къуллукъчусу»

Боготов Хамидби Лябидовичге – бийик профессионал билим берген «В.М.Коков атлы Къабарты-Малкъар къырал аграрный университет» федерал къырал бюджет билим бериу учреждениняны коммерция кафедрасыны таматасына.

Карданова Мая Мухамедовнагъа - бийик профессионал билим берген «Х.М.Бербеков атлы Къабарты-Малкъар къырал университет» федерал къырал бюджет билим бериу учреждениняны тарых кафедрасыны доцентине.

Сотталаны Хайруллахны жашы Магометге - бийик профессионал билим берген «В.М.Коков атлы Къабарты-Малкъар къырал аграрный университет» федерал къырал бюджет билим бериу учреждениняны ветеринар-санитар экспертизаны кафедрасыны илму консультантына.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Ю.КОКОВ

Нальчик шахар,2015 жыл 7 октябрь, №148-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы къырал саугъалары бла саугъалауну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

Къабарты-Малкъар Республиканы билим бериу системасында кёп жылланы ахшы ишлегенлери, ёсюп келген тёлюню юйретиуге эмда окъутуугъа уллу къыйын салгъанлары ючюн махтаулу атла атаргъа:

«Къабарты-Малкъар Республиканы билим бериуюню сыйлы къуллукъчусу»

Альборов Аслан Сулимановичге – Урван муниципал районну Эски Черек элинде «Битеулю орта билим берген 1 номерли школ» битеулю билим берген муниципал казна учреждениняны директоруна.

«Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы устазы»

Абдурахманова Антонина Хашимовнагъа - Черек муниципал районну «Къашхатау шахар поселенияда Чеченланы Ш.Ш. атлы орта битеулю билим берген школ» битеулю билим берген муниципал казна учреждениясыны башланнган классларыны устазына.

Медведева Руэзния Сафоновнагъа - Зольск муниципал районну «Сведловодское элни орта битеулю билим берген школу» битеулю билим берген муниципал казна учреждениясыны орус тилден бла литературадан устазына.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Ю. КОКОВ

Нальчик шахар,2015 жыл 7 октябрь, №149-УГ

Газаланы Алийни жашы Мухтарны юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

1.Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81 статьясыны «б» пунктуна тийишлиликде **Газаланы Алийни жашы Мухтарны** Къабарты-Малкъар Республиканы табийгъат байлыкъла эмда экология министрини къуллугъундан эркин этерге.

2.Бу Указ анга къол салынгган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Ю.КОКОВ

Нальчик шахар, 2015 жыл 8 октябрь, №152-УГ

Къабарты-Малкъар Республиканы табийгъат байлыкъла эмда экология министрини къуллугъун толтурлукъну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны

УКАЗЫ

1.Къабарты-Малкъар Республиканы табийгъат байлыкъла эмда экология министрини къуллугъун толтурууну борчун **Табухов Аслангери Ордашуковични** - Къабарты-Малкъар Республиканы табийгъат байлыкъла эмда экология министрини орунбасарыны, Къабарты-Малкъар Республиканы Табийгъат байлыкъла эмда экология министерствосуну жаныуарланы эмда ала тургъан жерлени сакълау, алагъа федерал надзор этиу эмда аланы аяулу хайырланыу жаны бла департаментини башчысыны боюнуна салыргъа.

2.Бу Указ анга къол салынгган кюнден башлап кючюне киреди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Ю.КОКОВ

Нальчик шахар, 2015 жыл 9 октябрь, №153-УГ

Дуния тепсеулени жарыкъ байрамын энтта ашыгъып сакъларыкъдыла

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Концерт «Балкария» ансамбльни тепсеуюнден башланнганды. Артда жыйылгъанланы КъМР-ни культура министри Мухадин Кумахов алгъышлагъанды. «Жарсыугъа, кюнакъларыбыз бла айырылыргъа заман жетгенди. Сиз Къабарты-Малкъарда жашагъанлагъа усталыгъыгъыз, фахмулугъуз бла уллу къууанч бергенсиз, аны ючюн жюрек ыразылыгъымы билдирирге сюеме. Барыбыз да бу жарыкъ, ариу кюнлени унутмазыбызгъа, «Элбрус башында тепсеуле» энтта кёп шуёхла жыярына ышанама», - дегенди ол.

ЮНЕСКО-да россейли миллет секцияны аудиторуну, Россейни культурасыны сыйлы ишчиси Юрий Гурьянов да мында кёргени кёп ахшы сезим туудургъанын билдиргенди: «Бек алгъа, мен Къабарты-Малкъарны Башчысы Юрий Коковха, Правительствосуна быллай къыйын халкъла аралы политика болумлада быллай даражалы фестивальны ётдюрюрге себеплик эттенлери ючюн ыразылыгъымы билдирирге сюеме. Культура министерствогъа, районланы келечилерине, жамауатха бизге алай иги тюбегени, къонакъбайлыгъы ючюн жюрекден ыспас этеме», - деп белгилегенди ол.

Кеслерини алгъышлау сёзлерин «Русский Север» ансамбльни художествосу башчысы Евгений Максимов, Этноспортдан битеудуния обществону президенти Алексей Кыласов, ЮНЕСКО-да Тюркню келечиси Али Улу да айтхандыла. Ала табийгъатыбызны ариулугъуна, адамларыбызны халаллыкъларына тюшюннгенлерин, бери энтта да сюйюп къайтырыкъларын чертгендиле.

Чыгъармачылыкъ къауумланы хар бирине фестивальны дипломлары берилгенден сора концерт башланнганды. Къонакъла айырмалы тепсеулерин энтта бир кере кёргюзтгендиле, къараучула уа аланы ашыгъып сакъларыкъларын къызыу къарсла бла билдиргендиле.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

ПРАВИТЕЛЬСТВО

Министрлени рейтинги къуралады

КъМР-ни Правительствосуну кезиулю жыйылыуунда толтуруучу власть органланы башчыларыны ишлеринден не къыймат чыкъгъанына къаралгъанды, КъМР-ни «Къызыл китабын» жарашдырыу жаны бла ведомствола аралы комиссия къуралгъанды эмда республикада жашагъанлагъа хакъсыз медицина болушлукъ бериу жаны бла къырал гарантияланы юсюнден программагъа тюрлениуле кийирилгендиле. Битеу да бирге министрлени кабинети 18 бегимни проектин сюзгенди. Кенгешни премьер-министр Мусукланы Алий бардыргъанды.

11,5 минг квадрат метр жер КъМР-ни иелигинден Нальчик шахаргъа хакъсыз берилгенди. Жер эм ырысхы халла жаны бла министр **Азрет Бишенов** айтханнга кёре, алайда сабий сад ишленип, хайырланылып башланнганды.

«2013-2020 жыллада Къабарты-Малкъарда халкъны иш бла жалчытыугъа себеплик этиу» программагъа тюзетиуле кийирилгендиле. Урунуу, иш бла жалчытыу эм социальный къоруулау министр **Тюбейланы Альберт** айтханыча, ол бюджетни къоранчларына келишдирилгенди.

Республиканы Правительствосуну эмда Къыйын жашау болумгъа тюшген сабийлеге болушлукъ этген фондну араларында келишимни болжалы созулгъанды. Тюбейланы Альберт билдиргенича, документге 2010 жылда къол салынныгн эди. Анга кёре республикада къыйын болумгъа тюшген сабийлеге психология болушлукъ берген «ышаныулукъну» телефону ишлеп башлагъан эди. Энди уа фонд бла келишимни болжалы 2017 жылгъа дери созулуп, бу жумушлагъа къошакъ ахча бёлюнеди.

«Къызыл китапны» жарашдырыр, анга кирген жаныуарланы бла битимлени эсепде тутар ючюн жууаплы боллукъ ведомствола аралы комиссия къуралгъанды. Излемлеге кёре, бу документ он жылдан бир кере басмаланыргъа, анга жангы тинтиулени кёрюмдюлери кийирилирге тийишлидиле. Къабарты-Малкъарны «Къызыл китабын» жангыртыргъа кереклисини юсюнден кёп кере айтылгъанды, анга жораланып Парламентде бир ненча жыйылыу да бардырылгъанды. Келир жылны бюджетине бу жумушлагъа ахча салыргъа керекди. Ол а 5 миллион сомду.

Быйыл белгили жазыучула **Гуртуланы Бертни**, **Али Шогенцуковну** эмда **Валентин Кузьминни** юбилейлери белгиленирикди. Кенгешде анга хазырланыу комитет къуралгъанды.

2015 жылда эмда келир эки жылда республиканы гражданларына хакъсыз медицина болушлукъ бериуню къырал гарантияларыны юсюнден программа да тюзетилгенди. Саулукъ сакълау министрни къуллугъун толтургъан **Аслан Кауфов** айтханыча, РФ-ни профильли министерствосу программагъа 9 эсгертиу этгенди. Аладан жетиси кетерилгендиле. «Къалгъан экиси уа больницалада сау сутка ишлеген жерлени азайтыу эмда программаны дефицитин кетериу бла байламлыдыла. Бюгюнлюкде уа республикада 1,1 минг жер артыкъды. Аланы азайтыу мадарла этиледиле. Сёз ючюн, былтыр больницалада саусузла сау кюнню тургъан 501 жер кетерилгенди», - дегенди ол.

Ахырында толтуруучу власть органланы башчыларыны федерал ара бла байламлыкъларындан не къыймат чыкъгъанына къаралгъанды. Экономика министрни орунбасары **Темиркан Баждугов** айтханыча, бюгюнлюкде РФ-де 41 къырал программа бла 59 целевой программа ишлейдиле.

Къабарты-Малкъарда уа 26 къырал программа жашауда бардырылады, алагъа 29,2 миллиард сом керекди. «Экономика министерство баш магъаналы борчланы толтуруугъа, аланы ахча бла жалчытыугъа энчи магъана береди. Анга тийишлиликде республиканы экономикасын ышаннгылы айнытыуну стратегиясы да жарашдырылгъанды», - дегенди эмда хар министрни да федерал ара бла къурагъан байламлыкъларыны рейтинги бу кюнледе хазыр боллугъун билдиргенди.

Финансла министр **Заур Лихов** да министерствола ненча программаны жашауда бардыргъанларыны, федерал арадан къаллай бир ахча къоллу болалгъанларыны юсюнден айтханды. Ол Къурулуш эм архитектура эмда Эл мюлк министерствола бютюнда тири болгъанларын чертгенди. «Къурулуш министерство былтыр беш программагъа къошулгъанды, келишимлеге кёре 651,7 миллион сом багъасы жумушла толтурулгъандыла. Быйыл а 6 программагъа кёре республикагъа 976,9 миллион сом берилгенди», - дегенди ол.

Мусукланы Алий жылны ахырында министрлени ишлерине багъа ала федерал ара бла байламлыкъланы къалай къурагъанларына, андан не хайыр чыкъгъанына кёре берилгенин эсгертгенди. «Республиканы Башчысы да бу шартлагъа энчи эс бурады. Жылны ахырына дери ишигизни тирилтирге заман барды», - дегенди ол.

КъМР-ни Правительствосунда болгъан структура эм кадрла тюрлениуле бла байламлы бирбир министерствола ишлерини болумларына тюзетиуле кийиргендиле.

Кенгешде башха бегимле да сюзюлюп, къабыл кёрюлгендиле.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

ШАГЪЫРЕЙЛЕНИУ

Чегем тары бангладешчилени сейирге къалдыргъанды

«**Элбрус** башында тепсеуле» деген бешинчи халкъла аралы фольклор фестивальгъа кёп тыш къыралладан келген тепсеу коллективле, къауумкъауум болуп, Минги тауну тийресине,Чегем, Черек, Терк, Прохладна, Зольск, Май районларына баргъандыла.

Чегемге баргъан къонакъланы биргелерине уа мен да болгъанма. Ала Бангладешден эдиле. Биргебизге Этноспортну битеудуния биригиуюню президенти Алексей Кыласов да бар эди.Районнга кирген жерде бизге жер-жерли самоуправлениняны Советини председателини орунбасары Руслан Хагажеев, культура бёлюмню таматасы Лариса Ворокова тюбеп, алайдан Чегем чучхурлагъа ашырып баргъандыла.

Бангладешчиле ол тамашалыкъны кёрюп, сууукъ болгъанына да къарамай, алайдан кетерге ашыкъмай иги кесек заманны мычыгъандыла. Артха айланнганларында уа Хушто-Сырт элни школунда ишлегенле аллыбызгъа жылы локъумла, бишлакъ, конфетле да алып чыкъгъандыла. Сууукъ кюн ала бек жарагъандыла. Уллу табакъ эки минутну ичинде бош болгъанды.

Артха, Чегем шахаргъа къайтханларында уа, къонакъла Маданият юйде Устазны кюнюне аталгъан къууанчлы ингирге тюшгендиле. Коридорда сабийле ишлеген затладан къуралгъан кёрмючге да къарагъандыла. Район администрацияны башчысы Къаншоуби Ахохов, сахнагъа чыгъып, устазланы байрамлары бла алгъышлап, алагъа къонакъгъа Бангладешден Dhaka Academy of bineAsbs фольклор тепсеу ансамбль келгенин билдиргенди. Къонакъла миллет тепсеулерин кёргюзтгенден сора уа, алагъа саугъала да бергенди. Аланы бир кесегин а Шалушка элни администрациясыны башчысы Хачим Кунижев келтиргенди. Ансамбльни башчысы Шукла Дебнатх эмда директору Мо Хасан Аниф да къуру къоллары бла келмеген эдиле.

Концерт программа бошалгъандан сора коллективни сагъат беш бола Нальчикде Миллет музейге келтиргендиле. Ол заманнга ары башха коллективле да жетгендиле. Анда Миллет костюмну «Дунияны накъышлары» деген кюню белгиленнгенди. Музейде бу тюбешиуге тынгылы хазырланнгандыла. Юч кёрмюч да къурагъандыла.

Аладан бири – Залимхан Индрисов ишлеген суратла эдиле. Экинчиси бу жерли декоратив- прикладной искусствогъа жораланнганды. Анда жегенлени, кийизлени, темирден этилген затланы да кёрюрге онг бар эди. Алайда алтын халыла бла тигиу этиуден мастер-класс да болгъанды. Аны Лиана Шогенова кёргюзтгенди. Бу жерли усталаны ишлеринден къуралгъан кёрмючде уа миллет кийимле, башлыкъла, чепкенле бар эдиле.

КъМР-ни культура министри Мухадин Кумахов келгенлени алгъышлагъандан сора музейни генеральный директору Феликс Наков миллет кийимлени, сауутланы юслеринден да хапар айтханды. Андан сора миллет костюмланы кёргюзтюу башланнганды. Музейни залларындан биринде къызыл кюйюз салыннган жолчукъгъа биринчиле болуп Къабарты-Малкъарны келечилери чыкъгъандыла.

Къаншоуби Ахохов Бангладешден келген къонакъла бла.

Белоруслула.

Къонакъла да кесларини кёп тюрсюнлю, ариу миллет кийимлерин хар бири да кесларича сейирлик кёргюзтгендиле. Жерлешлерибизни ызларындан къызыл жолчукъгъа Бангладешден, Тюркден, Ганадан, Италиядан, Индиядан, Белоруссиядан келгенле да чыкъгъандыла.Залдагъыла уа алагъа толкъун къарсла бла тюбегендиле.

Тюбешиу анга келгенлени татлы миллет ашарыкъла бла сыйлау бла бошалгъанды.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Суратланы автор алгъанды.

Тюрклюле.

Ганачыла.

МАЖАЛ ЭТИУ

Бу къышда туристлеге танг къошуллукъду

Къышны эмда лыжалада учууну кезиую башланырны аллында Минги тауну тийресинде жолланы тазалап, тап халгъа келтиргендиле. Андан сора да, «Курорт Эльбрус» организацияны кючю бла «Гарабаши-Мир» участкада жангы трасса да ишленнгенди. Аны хайырындан энди лыжаны бла сноубордну сюйгенле 3847 метр бийикликден учаргъа онг табарыкъдыла. Ол кеси да саулай Европада бу жаны бла эм бийик лыжа жол болгъанды.

«Мир» станцияны къатында жер кенгертилгенди, «Мир-Кругозор» участкада да лыжалада учарча жангы трасса салынгганды. Аны бла бирге къоркъуусузлукъ сакъланырча да кёп иш тамамланнганды. Ал кезиуледе былайлада таш юзюлюп тюшерге ёч эди, энди тау этекледе энчи аула жайгъандыла. Жангы канат жол да элия урса хата келтирмезча энчи устройствола бла жалчытылыннганды. Бюгюнлюкде аны электрокюч ызгъа къошарча мадар этиледи.

Къыш кезиуде туристле аслам келген заманнга «Мир- Гарабаши» деген ючюнчю канат жол ачыллыкъды. Бу иш «Курорты Северного Кавказа» компанияны инвестиция проектини чекленде бардырылады. Аны къурулушу бла «Трест «Ай-Би-Си Промстрой» организация кюрешеди. Технологияла жаны бла уа Франциядан «Рома» компанияны специалистлери болушадыла.

Бюгюнлюкге станцияланы мекямлары хазырдыла. Онеки темир чыпынны юсю бла темир тросла да тартылгъандыла. Канат жолну бу жылны ахырында ишлетип башларгъа умут барды. Аны узунлугъу 1675 метр боллукъду. Кабиналагъа сегиз адам сыйынырыкъды. Бир сагъатха ол 750 адам ташырыкъды. Келир заманда ол кёрюмдю эки кереге кёбейирикди.

Сезон башланнганлай, «Азауда» лыжаланы учаргъа берирча, алагъа ремонт этерча пунктла да ачыллыкъдыла. Былайда тау лыжаланы сюйгенлеге энчи кийимле, башха затла сатхан тюкенле ишлерикдиле.

Экспертлени оюмуна кёре, быйыл къышда Минги таугъа солургъа келген туристлени саны иги да кёп боллукъду. Сёз ючюн, былтыр къонакъланы саны 250 минг адамгъа жетгенди. Ол а бирси жылладан эсе иги да аслам болгъанды.

Алиса ТАРИМ,
Элбрус муниципал районну администрациясыны пресс- службасы.

Эсде тутуу

Бандитлени къара ниетлерин бузгъандыла

2005 жылда 13 октябрьде Нальчикде ич ишле органлагъа чабыууллукъ этгенлени къаууму бек алгъа юч шахар бёлюмню къуллукъчулары бла атышыу бардыргъандыла. Ол кюнню юсюнден Нальчик шахарны УВД-сыны алгъыннгы начальниги полковник Анатолий Коршунов былай эсгереди:

-Онючюнчю октябрьни кечесинде Нальчик шахарны 1 ОВД-сыны дежурный бёлюмюне терек бахчаланы «Ландыш» товариществоларыны тийресинде сауутлары бла белгисиз адамла айланнганларыны юсюнден билдиргендиле. Олсагъат окъуна алайгъа КъМРде Ич ишле министерствону энчи бёлюмлеринде, Нальчик шахарны 1 ОВД-сында къуллукъ этгенле жиберилген эдиле. Бандитле бла атышыу кёп баргъанды. Ахырында ала къачаргъа умут этгендиле, алай бири да къутулалмагъанды.

Тогъуз сагъат онбеш минутда Нальчик шахарны 1 ОВД-сыны мекямына чабыууллукъ этилгенди. Боевикле алгъа гранатала атхандыла, ызы бла автоматладан бла гранатомётладан от ачхандыла.

Андан сора бандит къауум юйлени подъездлеринде букъгъанды. ОВД-ны къуллукъчулары аланы ызларындан болгъандыла. Сермешни кезиуюнде, жарсыугъа, полициячыладан къоранч болгъанды. Юстицияны тамата лейтенанты Арсен Камергоев бла милицияны капитаны Ибрагим Тамазов жигитлеча жоюлгъандыла. Дагъыда юч коллегабыз,

Арсен Камергоев.

Ибрагим Тамазов.

Ростов областьдан келгенледен жети адам да жаралы болгъандыла.

Боевиклени башха къауууму Нальчик шахарны 2 ОВД-сына чапханды. Бёлюмню таматасы полковник Зубер Шукаевни буйругъу бла полициячыла, къорууланыугъа тохтап, автоматладан кючлю от ачхандыла эм бандитлени административ мекямны алыргъа умутларын юзгендиле. Боевикле 5 номерли орта школну жанындан эм 400-жыллыкъ майданны скверинден аяусуз атып тургъандыла. Сермеш тёрт сагъатны баргъанды. ФСБ-ны эм 2 ОВД-ны тийресинде чабыууллукъ этгенлени уллу къауууму ёлтюрюлгенди. Право низамны сакълаучуладан ючюсю жаралы болгъандыла.

Ючюнчю ОВД-ны къатында аманлыкъчыла, машинадан чыгъып, автоматладан от ача, мекямгъа кирир ючюн къаты кюрешгендиле. Алай биринчи этажны фойесинден ары киралмагъандыла. Оператив дежурный эм аны болушлукъчусу бёлюмню эшиклерин къаты бегитгендиле. Полициячыланы бир къауууму сауутла сакъланнган отоуну къоруулагъанды. Башхалары, этажланы араларында тохтап, автоматладан окъ жаудуруп, бандитлени биринчи этаждан ёрге ётдюрмегендиле.

Аманлыкъчылагъа къажау операцияны къыйынлыгъы аланы къолларында жесирле болгъанлары бла байламлы эди. Экинчи кюнню эртеннгинде алагъа «Газель» автомашина берилгенди. Анга минип, шахардан тышына къутулургъа ашыкъгъандыла, алай аны элтип терекге ургъандыла. Боевикле алайда жокъ этилгендиле. Жесирге алынгганладан бир адам да ачымагъан эди.

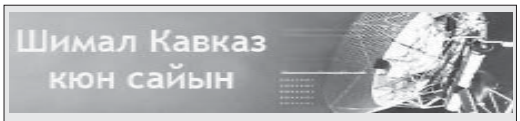

Эки жюзден артыкъ ёксюз фатарла аллыкъдыла

Адыгеяда эки жюзден артыкъ ёксюз жангы ишленнген юйледе фатарланы иелери боллукъдула. Аны юсюнден ТАСС-ха регионну премьер – министри Мурат Кумпилов билдиргенди.

Ёксюз къалгъан сабийлеге деп ишленнген социальный журтла регионну эки муниципал къуралыуларында орналыпдыла. Майкопда битдириле тургъан эки кёп этажлы юйде гражданланы бу къауумларына декабрьде 145 жашар жер берилликди. Республиканы тау тийрелеринде - Майкоп районну Тульский элинде да – эки юй тамамлана турады, алада да 42 адам энчи иеле боллукъдула.

Адыгеяда, саулай алып айтханда, 1,3 минг ёксюз къалгъан эмда ата- анала къарамай къойгъан сабийле бардыла. Аланы 1,2 минги осуйлукъда неда башха юйюрледе ёседиле, жюз чакълы бири уа интернатча учреждениялада жашайдыла.

Къарачай-Черкесде медицина мияла чыгъаргъан завод сюерикдиле

2018 жылгъа Къарачай – Черкесде медицина мияла чыгъаргъан завод ишлеирикди. Аны юсюнден келишимге «Сочи – 2015» деген халкъла аралы инвестициялы форумда республиканы башчысы Рашид Темрезов бла «Мегаполис» компанияны таматасы Саргис Каграманян тюнене къол салгъандыла.

-Быллай производство алыкъа Россейде жокъду. Аны энчилиги, кереклилиги да импортну продукциясын кесибизники бла алышындырыудады. Завод толу ючю бла ишлеп тебиресе, бу жаны бла тыш къыралладан сатып алгъан затларыбызны токъсан процентин мында чыгъарып хайырланыугъа бераллыкъбыз, - деп билдиреди КъЧР-ни башчысыны пресс – службасындан.

Завод толу производстволу ючюнде ишлеп башласа, жылгъа налог тюшгени 960 миллион сом боллукъду.

Консорциум Къалмукъгъа соцпроектлеге деп 145 миллион сом бёллюкдю

Кенгертилиу проектни чекленде бардырыллыкъ социальный программаланы жашаугъа кийирир мурат бла Каспийни быргъы ызла консорциуму (КТК) Къалмукъ Республикагъа 145 миллион сом бёллюкдю. Консорциумну гендиректору Николай Брунич бла Къалмукъну башчысы Алексей Орлов ол келишимге къол салгъандыла.

Пресс – релизге кёре, республиканы бла КТК – ны бирге ишлеген кезиулерине экинчиси регионну социальный жумушларына 350 миллион сом къоратханды. Ол ахча билим бериу, саулукъ сакълау, маданият бла спорт учреждениялагъа ётдюрюлгенди эмда сакъатланы, ветеранланы, ёксюз сабийлени жашау болумларын игилендириуге жоюлгъанды. 2015 жылда жандауурлукъ программаны чегинде консорциум социальный программаланы проектлерин жашаугъа кийириуге 43, 5 миллион сом бёллюкдю.

КТК – ол Къазахстанны Новороссийскни районунда тенгиз порт бла байлагъан быргъы ыз системады, аны ючю бла дуния рыноклагъа жибериллик нефть танкерлеге жюкленеди.

Къобанда индустриялы парк салынырыкъды

Краснодар крайны властьлары ЗАО бла Краснодарда индустриялы парк ишлерге деген келишимге къол салгъандыла. Проектге деп бёлюнген инвестицияланы ёлчеми 2018 жылгъа дери 9 миллиард сом боллукъду, деп билдиргендиле ТАСС – ны корреспондентлерине Къобанны губернаторуну пресс – службасындан.

-Индустриялы паркда склад, административ эм башха сооружения боллукъдула. Проектге 9 миллиард сом бериледи, 2,6 минг ишчи жер къурар умут да барды, - дегендиле регионну администрациясында.

Уллу сатыу – алыу сеть форумда кёргюзтюлюнген башха проектге да эсин бургъанды, ол Краснодар крайда кёгетлени бла жемишлени кёп заманны бузулмай турурча эм аланы жарашдырып орунлагъа тап жыярча онглары болгъан эки эл мюлк логистикалы араланы къурау бла байламлыды.

Чеченде - деменгили фонтан

Грозныйде дунияда эм уллу цветомузыкалы фонтан ачылгъанды. Аны юсюнден Чеченни башчысы Рамзан Кадыров соцсетьледе жазгъанды.

-Дунияда эмда уллу фонтан ачылды!.. Конструкцияны бийиклиги 300 метрди, кенглиги – 40, шорханы ургъаны уа 100 метрге жетеди. Ол бир – бир характеристикаларына кёре белгили дубайлы фонтанны да озады, - деп белгилегенди Кадыров.

Объект «Грозненский тенгиз» деген спорт – турист комплексни тийрелеринде чечен накъышны сыфатына ушатылынып ишленнгенди. Анда 3600 тюрсюнлю прожекторла эм отларыны бийикликлери 60 метрге жетген пушкала да бардыла.

Сый беруу

Чынтты шуёхлукъ ёмюрледе да къартаймайды

Алгъаракълада Къазахстанны Алматы шахарында къазахлы жазыучу, алим, жамауат эм къырал къуллукъчу Ади Шариповха аталгъан эсгертмени къууанч халда ачылыуу болгъанды. Ол Уллу Ата журт урушха къатышханладанды, партизан отрядны санында Белоруссияда жигитлигин кёргюзтген офицерди. Кёп жылланы Къазах ССР – ни жарыкъландырыууну эм тыш къыралла бла байламлыкъла жюрютюуню министри, Къазахстанны Жазыучуларыны союзуну секретары, Литератураны бла искусствону Мухтар Ауэзов атлы институтну башчысы да болуп тургъанды.

Эсгертме Шариповну атын жюрютген орамда орнатылгъанды. Алимни сыфаты бла жезден ишленнген монументни бийиклиги юч метрди, аны къатында уа жазыучуну аскерде эм урушжылладан сора бардыргъан ишин баямлагъан эки стела да салынгъанды. Экинчилерини юсюнден сёз бардыра, скульптор Бахытжан Абишев бир къауум жазыучуну суратлагъанын айтайыкъ. Аланы санында Ади Шарипов кеси, аны бла бирге уа Михаил Шолохов, Къулийланы Къайсын, Расул Гамзатов.

Белгилисича, Къайсын кёчгюнчюлюк жыллада Къыргъызда миллет литератураланы классиклерини профессионал жаны бла ёсюулерине себеплик этгенинден сора да, къыйын жашау болумлада алагъа бюгюлмезге, сынмазгъа болушханды. Ол кёл этдирген жазыучуланы аралары къазахлы Мухтар Ауэзов, къыргъызлы Чингиз Айтматов да болгъандыла. Урушдан сора уа СССР – ни Баш Советини депутаты къуллугъунда закий поэт къыралны миллет культуралары айныуларына уллу къыйын салгъанды.

Бу айтхылыкъ инсанланы чынтты тенгликлери, къарындашлыкълары интернационаллыкълары бюгюнлюкде да бизге юлгюлей къалгъанды. Энди уа ол шуёхлукъну белгилеринден бири ташда суратланып, узакъ Къазахстандан жюрегибизни жылытханлай турлукъду.

ГУРТУЛАНЫ Расул.

Бир журтлуларыбыз тыш къыраллада

Ататюрк таулуланы юлгюге салгъанды

Тюркде бизни диаспорабызны юсюнден эшите тургъанма, алай анга аз адам кирген, ала да тыш къыралны халкъларыны араларында тас болгъан сунуп, анга артыкъ магъана бермегенме. Алгъаракълада уа аланы къауууму бизни республикада болгъанды. Ата журтлуларыбыз бла тюбешир муратда ала тургъан къонакъ юйге барама. Алай анда тыш адамланы эслемейме. Артда билгенме мен элбрусчулагъа санагъанла Тюркден келгенлерин.

Аланы таматалары бла таныщдырырларын тилегенимде, мени андагъы къарачайлыланы бла малкъарлыланы «Dernek» ассоциацияларыны башчысы Муса Коркмазгъа элтедиле. Ол а мени бла ушагъында ала анда къалай жашагъанларыны юсюнден хапар айтады.

- Бек алгъа, ассоциациягъызны къалай къурагъаныгъызны юсюнден айтсагъыз эди.

- Аны 1992 жылда тилни, адет-тёрелени, халкъны къолдан усталыгъын, маданиятын сакълар муратда къурагъанбыз. Ёсе келген тёлюле аланы унутурла деп бек жарсый эдиле абаданларыбыз. Нек дегенде токъсанынчы жыллада дуния терк окъуна тюрленип башлагъанды. Интернетни бла коммуникацияланы айныулары миллет культураны, жашау-турмуш амалланы сакъланыуларына къоркъуу салып тебирегендиле.

Бизни биригирге итиннгенибиз да аны ючюн эди. Сёзсюз, туугъан жер бла байламлыкъ тутмай, ишибизни хайыры чыгъарыкъ тюйюлдю. Ол себепден Къарачай-Черкес, Къабарты-Малкъар республикала бла маданият, тукъум-жууукълукъ, экономика жаны бла байламлыкъла тохташдырыргъа кюрешгенбиз.

Бюгюнлюкде къарачайлыла бла малкъарлыла Тюркню Конья, Эскишехир, Афьон шахарларында бла аланы къатларында орналгъан алты элде жашайдыла. Бу жерледе аланы саны къыркъ мингден атлагъанды. Барыбыз да бирге уа Тюркде сексен мингден асламбыз.

XIX ёмюрню экинчи жарымында Кавказдан Тюркге бир ненча минг къарачайлы бла малкъарлы кёчюп кетгендиле. Андан бери 140 жыл озгъанлыкъгъа, ала тамырларын, тиллерин, тёрелерин унутмагъандыла. Ол угъай, туугъан жерлерине термиле, бир маданият майдан къураргъа сюедиле.

- Ата-бабаларыгъызны ары кетгенлерини сылтауу уа недеди?

- Аны тарыхы бек сейирди. XIX ёмюрню ортасында Къарачай эм Малкъар таулада Исламны тутмагъан хазна къалмагъан эди. Жаш адамла дин жаны бла билим алыр ючюн, аслам халда Дагъыстанны, Тюркню, Сирияны, Египетни ислам университетлерине кирирге кетген эдиле. Аладан кёбюсю, артха къайтып, ёз эллеринде къуллукъ этгендиле, Кавказдан башха жерледе муслийманла къалай жашагъанларыны, аланы адет-тёрелерини юсюнден хапарлагъандыла.

Онтогъузунчу ёмюрню ахырына халкъ, таулада сыйынмай, энишгерегине тюшюп башлагъанды. 1864 жылда уа Къобанны баш жанында жашагъан къарачайлыланы кесеги Сириягъа жангы жерлеге кёчерге дейдиле. Алай тенгизде хал иги болмагъаны себепли ары Тюркню жерлери бла барыргъа таукелленедиле. Аланы бир къауууму Сирияда хауаны иссилигине, къум тюзлени кёплюгюне юйреналмай, артха Тюркге къайтадыла.

Мында ала башха тюрк тилли халкъла бла танышадыла, аны ариу табийгъаты, бай тирлик берген жерлери аланы кёллерине жетеди. Султандан эркинлик алып, ала анда жашаргъа къаладыла. Алагъа къыралны къалайында да турургъа къоядыла, алай ала таулагъа жууугъуракъ, туугъан жерлерине ушагъан журтланы сайлайдыла. Артда, аланы юлгюлерин кёрюп, бери дагъыда адамла келип башлайдыла.

- Тыш жерде жашагъаныгъыз аз санлы диаспорада маданиятны, тилни сакъларгъа чырмау этмеймиди?

- Къартларыбыз кеслерини ата-бабаларындан эшитип айтханнга кёре, тюрклюле, аланы жууукъларына санап, бек иги болгъандыла, мында журт къураргъа да болушхандыла. Анда жашау этерге тынч болгъан тюрк тилге юйренип, аны бла бирге уа кесибизни тилибизни сакълаялгъаныбыз таматаларыбызны хайырынданды. Ала аны магъанасын ангылагъандыла, гитчелеге школдан бла эллеринден тышында жерледе болмаса, ана тиллеринден башхасында сёлеширге къоймагъандыла.

Сора тилибизни тас этмезге озгъан ёмюрню 20 жылларында башчылыкъ этген Мустафа Кемалны (Ататюрк) политикасы да себеплик этгенди. Ол заманда, къырал даражада тюрк тилни европалы, арап эм башха тыш сёзледен тазалау къыстау баргъанда, ол была тиллерин, адетлерин да, бурун заманладача, таза сакъларгъандыла деп, бизни диаспорабызны юлгюге келтирген эди.

Къачан да Ата журтубуз бла байламлыкъланы юзмезге кюрешгенбиз, онг болгъан къадарда мындагъы жууукъларыбыз бла сёлешгенлей тургъанбыз. Гитче заманымдан да эсимдеди къартларыбыз, эски радиоприёмникни къатында жыйылып, анда Совет Союзну тутаргъа кюрешип, ана тиллеринде Къарачайны бла Малкъарны жетишимлерини юсюнден билдириулеге, таулу жырлагъа, бериулеге къалай танысыкълап тынгылагъанлары. Бир-бирледе ала ёз жерлерине асыры термилгенден, кёз жашлары агъа тургъанларын унутмайма.

- Сиз ангылагъандан, Тюркде бла Кавказда жаш тёлюню юйретиу къаллай бирге башхады, сора байламлыкъланы къалай бла жюрютюрге кюрешесиз?

- Сёлешиуюбюзде башхалыкъла бардыла, алай маданият жаны бла бир бирден узакъ кетгенбиз дерча уа тюйюлдю. Бир-бир социально-культура шартланы биз тас этгенбиз, алай бирсилерин а мындагъыладан игирек сакълагъанбыз. 2006 жылда бизге Къудайланы Мухтар бла «Балкария», «Эльбрус» ансамбльле келген эдиле. Ол бизге, айхай да, тарых магъаналы иш болгъанды. Андан сора байламлыкъланы тохташдырыуда бийикге жетишгенбиз. 1995 жылдан бери тюрк дунияны маданиятыны бла санатыны «Нартланы байрамы» деген фестивалы бардырылады, Къабарты-Малкъардан делегация анга онтёрт кере къатышханды.

Талай элибизде той бардырыу, сабий туугъаны, ёлгенни басдырыу бла байламлы тёреле, эл мюлк байрамла, тюз да бурунгудача къалгъандыла. Ачыкъ айтайым, биз бир-бирде лакъырда халда ол эллеге къыз бермезге, аладан да къыз алмазгъа деп да айтыучубуз.

Нек дегенде ала бир-бир адетлени бек къаты тутадыла. Сёз ючюн, киеуню келинни юйюрюню аллында ачыкъ этгинчиге дери сынагъан этиучюдюле: маллагъа къаратадыла, бичен чалдырадыла, жер сюрдюредиле эм башха затлада акъылын, къарыуун, хунерин кёредиле.

Бир бирибизге чам этерге угъай демесек да, къарачайлыла, малкъарлыла деп айырмайбыз. Ахыр эки айда алты жашыбыз Къарачай-Черкесден бла Къабарты-Малкъардан къызла бла юйюрле къурагъандыла. Ол а Ата журтубуз бла байламлыкъ тутханыбызны кёргюзтеди.Биз ким бла да ушакъгъа хазырбыз, Тюркде бирси кавказ диаспорала бла бир бирни жокълай турабыз, аланы да къарындашларыбызныча кёребиз.

МОКЪАЛАНЫ Тенгиз.
Суратла авторнудула.

Юбилей

Поэзияда, прозада, кёчюрмечиликде да бирча фахмулуду

Къабартылы поэт, прозаик Кашиф Эльгаров бу кюнледе 80 – жыллыкъ юбилейин белгилейди. Ол 1935 жылда Шалушка элде туугъанды. Орта школну таусханындан сора жашны Москвагъа А. М. Горький атлы литература институтха окъургъа жибергендиле.

Бийик билим алгъанлай, ол, 1960 жылда Нальчикге къайтып, республикалы телестудияны редакторуну, «Ленин гъуэгу» газетни литработникини, «Іуащхьэмахуэ» журналны поэзия бёлюмюню редакторуну жууаплы секретарыны къуллукъларында ишлеп тургъанды.

Кашиф Мисостович 1959 жылдан бери КъМР-ни Жазыучуларыны союзуну члениди. Аны къырал саугъалары да асламды. Аланы санында СССР-ни бла КъМАССР-ни Баш Советлерини Сыйлы грамоталары, «Дружбы народов» орден эм башхала. Ол КъМР-ни культурасыны сыйлы къуллукъчусуду.

Адабиятда, журналистикада, кёчюрме ишде да Эльгаровну фахмусу бирча жетишгенди. Аны биринчи назмулары басамда 1955 жылда чыкъгъандыла. Андан бери чыгъармалары республикалы эм ара прессада дуния жарыгъын кёргенлей турадыла.

1958 жылда жаш поэтни «С восходом солнца» деген ат бла биринчи назму жыйымдыгъы басмаланнганды, ызы бла «Песня у водопада», «Солнце над Дзалукой». Терен лиризм бла патриотизм сезимледен толгъан поэтикалы тизгинлери хар окъуучуну жюрегинде сыйлы жер алгъанлары хакъды.

Эльгаров повестьле бла хапарланы авторуду. «Солнце детства», «Под сенью леса», «Звёзды улыбаются», «Утренняя гостья», «Язык любви» деген чыгъармаларында ол адамны къылыкъларын, сюймекликни, ариулукъну, къужурлукъну, аны бла бирге табийгъатны дунияларын да энчи автор тил бла ачыкълаялгъанды.

Жазыучуну поэзиясы, прозасы да, окъуучугъа тёгеркдеги болумланы теренирек ангыларгъа, сезерге болушуп, жашау халланы туура ачыкълайдыла.

АЧЫКЪ СЁЛЕШИУ

«Къыйын сагъатларымда Къайсындан болушлукъ, иги къууум да тапханма»

Кашиф Эльгаров Къулийланы Къайсын, Алим Кешоков акъылманла багъалагъан къабартылы къалам къарындашладан бюгюнлюкде эм фахмулуладан бири болгъаны хакъды. Анга Къайсынны адамлыкъ, чыгъармачылыкъ, кишилик ышанлары бусагъатда да юлгю болгъанларын ол терк-терк чертгенлей турады. Биз да поэт бла бардыргъан ушагъыбызда бир къауум соруулрыбызгъа жууапла беририн излегенбиз.

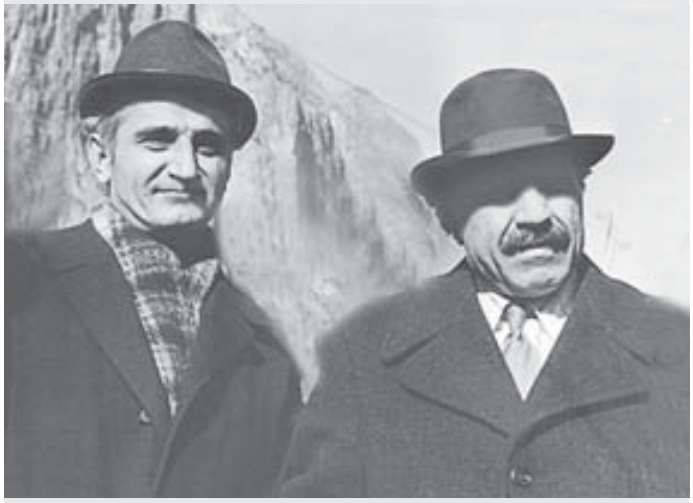

- Хар жазгъан адам, айхай да, кесини биринчи атламларын унуталмайды. Сени уа бармыдыла аллай эсде къалгъан чыгъармаларынг? Санга болушханла, кёз-къулакъ болгъанла уа кимдиле?

-Жашау дерслени мен, нек эсе да, бек къыйын болумлада алгъанма. Жыллыгъымда анадан ёксюз къалгъанма. Атам андан сора дагъыда юч кере къатын алгъанды. Биринчи ёге анам огъурсузлугъу бла эсде къалгъанды. Къоюлгъан да аны ючюн этилгенди. Экинчиси уа туура биринчисича тюйюл эди.

Алтынчы классда окъуйма. Школдан юйге къайтсам,эшикле жабылып, кирит салынып. Кеси уа къачны ахыр айы, бир шыты кюн. Алайчыкъда, босагъабызда олтургъанлай, «Кюз арты» деген назму жазама. Анда мен кеси жангызлыгъымы, ёксюзлюгюмю, жашаууму табийгъатны желли, киршили, жауунлу кезиую бла тенглешдиреме. Аны уа экинчи кюн школда нёгерлериме, тенглериме окъуйма.

Бешинчи классда уа мени ана тилге огъурлу, аламат устаз юйретгенди. Кеси да таулуладан эди - Кючменланы Серафима. Шуёхларым а анга кёргюзтедиле «Кюз артын». Ол назмучукъну бек жаратады. Артда аны мен Адам Шогенцуковха да элтеме, ол да бюсюрейди.

Бёлек жылдан «Мен онунчуну бошадым» деген чам назму жаратылады. Аны «Советская молодёжь» газет къабарты, орус тилледе басмалайды. Ызы бла уа анда бир сер къартны юсюнден чам, самаркъау чыгъармам кюн жарыгъын кёреди. Назмуну жигити къоншубуз а, кесин назмуда таныр, салып, тюзюнлей юйюбюзге келеди. Атам да ариу айтмайды манга.

- Къыйын, ач жыллада Москвада Адабият институтха уа къалай бла тюшесе?

- Эки назмуну юсю бла халкъгъа белгили болуп къалама. Ауукъ замандан а «Кабарда» альманахда да бир бёлек тизгинлерим басмаланадыла. Школну бошагъанлай а, Жазыучуланы союзу къагъытларымы Москвада Адабият институтха жибереди.

Биз Хушто-Сыртны тийресинде чалгъы чалабыз. Мен а чакъырыу сакълайма ара шахардан. Къолларым гылмайны тутханлыкъгъа, нек эсе да, эсим, кёзлерим да жолгъа аралыпдыла. Бир заманда колхоз арбачыбыз узакъдан, кенгден къалпагъы бла тюрлю-тюрлю белгиле береди да, арба таба атылама. Кете туруб а кереклерими, жатар жерими нёгерлериме аманат да этеме. Арбачы Москвадан иги хапар алып келе эсе, сёзсюз, артха къайтмазлыгъымы да айтама.

Хушто-Сыртдан юйге, мен а Шалушкада жашайма бюгюнлюкде да, чапханлай барама. Лячинкъая тийресинде жетеди ызымдан жюк машина. Улоу кеси да мени экинчи Чегемге, терсине алып кетеди. Андан а биягъы туугъан элиме, къалай- алай болса да, жан атама.

Адабият институтха, экзаменле берип, окъуугъа киреме, алай орус тилден юч алгъаным себепли, ачыкъ айтханда, ахча берлик тюйюлдюле, стипендия болмаса уа, ётюрюкден не асыу, дерслеге жюрюрге бир тюрлю онг жокъ. Къагъытларымы артха алыргъа окъуу юйге барама. Алайда уа, Аллахны ахшылыгъындан, жазыучу Хачим Теунов мени кёреди. Ол, ишни халин билгенлей, мени кафеге элтеди. Анда уа, 1955 жылды, биз Отарланы Керимге тюбеп къалабыз.

Мен уллайгъан кишилени бир бирлерин алай тансыкълагъанларын, алай къучакълагъанларын, алай жилягъанларын, тюзюн айтханда, ары дери, андан сора да кёрмегенме. Алайда къалай эсе да мен да алагъа къошулуп къалама...

Ма алай бла бийик окъуу юйге да киреме, Нальчикден Хачим Теунов манга болушлукъгъа эки минг сом да жибереди. Мен кесиме пальто, костюм, чурукъла да алама, студентлеге да къошулама.

- Кашиф Мисостович, Къулийланы Къайсыннга жораланнган «Уллу бушуу» деген назмунгда билинип, сезилип турады сени анга жюрек, жан, ниет жуукъулугъунг. Къачан, неден, къалай бла башланнган эди ол тенглик?

- Мен, 1956 жылда Москвада Адабият институтну биринчи курсун бошап, жай каникуллагъа юйге келеме. Ол заманда уа «Новый мир» журнал Къайсын Шуваевични бир бёлек назмусун басмалайды.

Жаш назмучу Зубер Тхагазитов бла мен ол чыгъармаланы, кертиси бла да, бир беш-алты кере къайтарып-къайтарып окъугъаныбыз, сейирге къалып, аланы юслеринден кёп ушакъ да этгенибиз, тюз бюгюнча, мени эсимдеди. Сезерча, ангыларча, тюшюнюрча эди Къайсынны къудуретден, табийгъатдан келген, берилген уллу, дементи фахмусу. Биринчи кере ма алай бла шагъырей болама закий чегемлини назмулары бла.

Окъуугъа къайтханымдан сора уа, ким эсе да айтыпмы огъесе сорупму, къабыргъада студентлени тизмелерин кёрюпмю, аны билген къыйынды, Къайсын Шуваевич кеси табып къояды мени. Бизни институтда экижыллыкъ Бийик адабият курсла (ВЛК) бар эдиле. Къайсын а Бишкекден (ол заманда Фрунзе), Нальчикге да бара турмагъанлай, тюзюнлей Москвагъа келип, ол курслагъа тюшюп къалгъанын эшитгенимде, Аллах-Аллах, бек къууанама.

Жарыкъ да болады, сыйлагъан да этеди. Сора къайдан келгеними билгенде уа, болмагъанча жарый, мыйыкъ тюбюнден ышара: «Сора биз, чегемлиле, Кашиф, ючеулен болабыз - мен,сен, Алим Кешоков!» - дейди.

- Сени чыгъармачылыкъ ишинге уа не кёзден къарагъанды акъылман Къайсын?

- Биринчи тюбешгенибизлей окъуна, ол назмуларымдан бир-экисин окъуруму тилейди. Жазгъан затларымы уяла, буюгъа айтама. Мени уа «Чегем чучхурланы жыры» деген чыгъармамда: «Туман, геммеш къаймакъ кибик, къааладан салына..»-деген тизгинлерим бардыла. Ол сёзлени нек эсе да Къайсын болмагъанча бир бек жаратады. Кеси да алагъа, тюз гитче сабийчикча, къууанады. Артда аланы терк-терк къайтарып да турады. Кёп танышларына билдиреди. Мени ол тизгинлерими дуниядан кетгинчи унутхан да этмегенди.

Кесим а, анга тюбегенлей, къуру Къайсын Шуваевич, Къайсын Шуваевич дейме. Ол а манга: «Кашиф, юйде, элде, Кавказда кичи таматаны атына зат къошамыды?» -дейди. Мен а: «Угъай, Къайсын Шуваевич», - дегенни айтама. «Алайды да, Кашиф, мындан арысында мен санга - Къайсынма!»

Мудахлыкъ басынчакълагъан, къыйын сагъатларымда да мен андан болушлукъ, иги къууум табып тургъанма. Бюгюнлюкде да аны назму жыйымдыкълары манга нёгерлик этгенлери хакъды. Аллай уллу жууукълукъ бар эди бизде. Ол манга тенглик этген асыл адам, асыл тамата эди.

Ушакъны **БЕППАЙЛАНЫ Муталип** бардыргъанды.

Эсгериуле

Аны усталыгъы, тюзлюгю, хатерлилиги унутулмайдыла

Ахметланы Хасанбийни жашы Локъман 1930 жылда Кёнделенде туугъанды. 1937 жылда биринчи классха барады. 1944 жылда жети классны бошайды. Окъууну андан ары бардырыр акъылгъа киргинчи, кёчгюнчюлюк башланады. Ол да жууугъу-тенги, ата-анасы бла азап жолгъа атланады. Бир талай кюнден сора аланы юйюрлери Къыргъызны Сузакъ районуну Масадан элине тюшеди. Жашха окъургъа онг болмай, кёчгюнчюлени сабийлерича, ол баш кечиндирир къайгъыгъа кирип башлайды. Атасы, Хасанбий баргъан жылны ючюнчю айында окъуна аушады. Юйюрде уа алты сабий. Жашланы таматасы Локъман эди. Ол бир талай жыл колхозда арбачы, тракторчу болуп ишлейди.

Джалал-Абад шахар ала жашагъан жерден узакъ тюйюл эди. Анда устазла хазырлагъан окъуу юй болгъанын билгенден сора ол андагъы педучилищеге киреди. Аны 1951 жылда жетишимли бошап, къызыл дипломгъа ие болады. Андан сора башда айтылгъан районну эллеринде устазлыкъ да эте, бир-эки жыл директорну къуллугъун да толтура тургъанды. Болсада аны эсинден туугъан журтуну сыфаты кетмегенди, Кёнделеннге сюймеклиги бекден-бек кючлене эди.

Сюргюнден къайтханлай, башха юйюрлеча, Локъманланыкъы да Кавказгъа атланадыла. Адетде бола келгенича, ала да аталарындан къалгъан жер юлюшде юй ишлейдиле, жашау этип башлайдыла. Ол замандагъы районну оноучулары, эллеге айланып, окъуулу адамланы тизмесин жарашдырадыла. Алай бла Ахмет улу да ол эсепге тюшеди.

1957 жылда Локъманны элни кюнлюм жанындагъы школгъа директор этедиле. Ол заманда анда ишлегенлеге къыйын болгъанды, отоула жетишмей, азлыкъ эте эдиле сабийлени санына. Болсада уллу къурау хунери болгъан башчы аны амалын табады, тийредеги юйлени иелери бла келишип, оноулашып, энчи фатарлада окъутурча болумла къурайды. Анга ата-анала да бек ыразы боладыла. Ахмет улу ол огъурлу иши ючюн эллиледен кёп бюсюреу сёзле эшитгенди.

1964 жылда башланнган школ 8-жыллыкъгъа тюрленеди. Аны директору да, алгъындан келе-келгенича, Локъман болады. Сабийлени санлары жылдан-жылгъа аслам бола баргъанлары себепли энчи мекямла да жетишмей башлайдыла. Районну эм республиканы жарыкълауунда ишлеген оноучуларына къагъытла жаза кетип, жангы мектеп салдырады.

Алай болгъанлыкъгъа, устазланы санлары жетишмей, директоргъа къыйналыргъа тюшеди. Ишине уллу кёллю бола билмеген, ол кемчиликлени да жашаудан кетереди: рай ондан бла шахардан керекли усталыкълары болгъанланы табады. Алай бла сабийле окъууларын бардыргъандыла, бошуна сагъатларын да къоратмагъандыла.

Биз хапарын айтхан Локъман Хасанбиевич, Азияда алгъан билими бла тынчайып къалмай, Къабарты-Малкъар университетни филология факультетине киреди, жетишимли бошайды. Аны бек сюйген тенги, Россей Федерацияны сыйлы устазы, элни интернат школуну директору Жашуулану Узейирни жашы (жаннетли болсун) Исмайыл эди. Ала экиси да бир жумушну тутханлары себепли терк-терк тюбешгендиле, алчы коллегаларыны иш жетишимлерин кеслерини коллективлеринде къалай хайырланыргъа кереклилигин да сюзгендиле.

Школну директору сабийлени ата-аналарына бек хурметлегенди. Ала да намыслагъандыла аны. Кёнделенни жаш тёлюсюн билимли этер ючюн бир заманда къолундан келгенни аямагъанды, мёхеллик этмегенди. Аны ишчи отоуу бош болгъан заман хазна жокъ эди. Эллиле бла байламлыкъла жюрютмеген мектеп билим жаны бла да жетишимли болмайды. Биз а, аны къолунда ишлегенле, Локъманны адамлыгъын, жигерлигин жаратханбыз.

Элни тёртюнчю орта школну устазы Отарланы Хамитни къызы Сакинат бла тюбеп, Локъманны юсюнден бир-эки эсгериу сёз айтырыгъын тилегенимде, ол былай деди: «Бахсан районну устазларыны арасында бек фахмулу, таза жюрекли, аман акъылы болмагъан, башхалагъа хата излемеген, кимге да болушлукъ этерге хазыр адам эди. Манга, аз заманчыкъны болса да, аны бла ишлерге насыбым тутханды. 1964 жылны 29 августунда Къабарты-Малкъар АССР-ни Баш Советини Буйругъу бла Ахметланы Хасанбийни жашы Локъманнга «Къабарты-Малкъарны школларыны сыйлы устазы» деген ат аталгъан эди.

Аны жашау жолу, жарыкълауда иши да къыралда къыйыныракъ заманлагъа тюшгендиле. Локъман арабыздан замансыз кетген эсе да, устазлыкъ кючю, фахмусу, игилиги, адамлыкъ ышанлары, жарыкълау иши эсибиздеди.

АХМЕТЛАНЫ Хажи-Къайсын.

Соруу-жууап

Декретге кечирек чыкъгъан анагъа ахча къалай тёленеди

Мен сабий тапхынчы эмда андан сора да берилиучю больничныйни 2015 жылда декабрьде алыргъа керекме. Алай декрет солуугъа уа андан кеч, 2016 жылда 1 январьдан, чыгъаргъа сюеме. Анга эркинлигим бармыды? Пособияны тергей туруб а къайсы жылланы орталыкъ иш хакълары алынады:2013-2014 неда 2014-2015 ж.ж.? Сюд шартлагъа къарагъанма, Интернетде жазылгъанны да окъугъанма, алагъа кёре тиширыу кеси сайлау этерге эркинди. Ол алаймыды?

МАРИНА,Тырныаууз шахар.

РФ-ни Социальный страхование фондуну Къабарты-Малкъарда регион бёлюмюню специалистлери жууап бередиле:

-Законнга кёре, тиширыугъа сабий тапхынчы эмда андан сора да декретде болгъан кезиуюне пособие тёленеди. Алай сабий табарыкъ анагъа ол больничный алгъанлай окъуна берилип къалмайды декрет отпуск. РФ-ни Урунуу кодексини жорукъларына тийишлиликде тиширыу иш бериучюге заявление жазаргъа керекди.

Сабий тапхынчы эмда андан сора да отпуск тиширыугъа кесини тилеги бла берилгени себепли, анга борчлу халда этилген ишгеча угъай, тиширыуну сайларгъа эркинлигинеча къаралады. Аны уа ол сюйгенича хайырланады.

Андан сора да, шёндюгю законодательствода тиширыугъа сабийден ауур болгъан кезиуюнде да ишин андан ары бардырыугъа бир тюрлю чек салынмайды. Аны бла бирге быллай шартланы эсге алыргъа керекди: тиширыу больничныйге чыкъгъандан сора да ишлеп тура эсе, сабий тапхынчы эмда андан сора кезиуге тёлениучю пособиядан къуру къалады. Нек дегенде ол иш хакъ алып турады. Пособие уа декретге чыкъгъан тиширыу ол кезиуге тас этген иш хакъны къайтарыр мурат бла бериледи.

Алайды да, сабий тапхынчы эмда андан сора да кезиуге пособие тиширыу декрет отпускга чыкъгъан кюнден башлап ол бошалгъынчы дери тёленеди.

Акция

Жылтыраукъ илляула хатадан сакъларла

«Твори ярко» деген акциягъа жолда жюрюуню къоркъуусузлугъу жаны бла полициячыла да къатышхандыла. Ала школчула кеслерини къоллары бла этген светоотражательлени кёргюзтгендиле.

Ыйых кюн Нальчикни ара солуу паркы адамладан толу эди. Ол кюн былайда «Твори ярко» деген ярмарка бардырылгъанды.

Жолда къоркъуусузлукъну полициячылары уа предприятиялада чыгъарылгъан светоотражательле бла бирге сабийле кеси къоллары бла этген илляланы да кёргюзтгендиле. Инспекторла аланы ингир къарангыда кийимлеге жабышдырыу адамны узакъдан да белгили этгенин, аны саулугъун, жашаун да сакъларыгъын ангылатып, дайым да хайырланыргъа чакъыргъандыла.

Рейд

Кеф водительлени саны азаймайды

Ингирде бардырылгъан рейдни кезиуюнде жолда жюрюню къоркъуусузлугъу жаны бла къырал инспекторла 19 кеф водительни эмда машинаны жюрютюрге эркинлиги болмагъан 17 адамны ачыкълагъандыла. Энчи стоянкалагъа 32 транспорт салыннганды.

Рейд озгъан шабат кюн бардырылгъанды. Республиканы жолларына инспекторла бла бирге полицияны жууаплы къуллукъчулары да чыкъгъандыла. Профилактика жумушланы кезиуюнде ачыкъланнган кеф водительледен бирине РФ-ни Уголовный кодексини 246 статьясына бузукълукъ этгени ючюн тинтиу ачылгъанды.

Андан сора да, инспекторла машинаны жюрютюрге эркинлиги болмагъан 17 водительни да тыйгъандыла. Бу адамла тохтатылмасала эдиле, башхаланы жашауларына, саулукъларына да къоркъуу салыргъа боллукъ эдиле.

Бизни корр.

Ийыкъгъа гороскоп

10 октябрьден 17 октябрьге дери

КЪОЧХАР. Болум терк-терк тюрленирикди, белгисизлик сизни къыйнарыкъды. Тюз оноу этер ючюн керек болгъан шартла жетерик тюйюлдюле.

ТАНА. Не сюйсегиз да этерге кюрешмегиз, хар зат да тап къурала баргъанча кёрюнюрюкдю да, сиз сакълыкъны, жюрек ырахатлыкъны да тас этериксиз.

ЭГИЗЛЕ. Бу ыйыкъ жангы башламчылыкъларыгъыгъызны жашауда бардырыргъа бек тап заманды. Хар не муратыгъызгъа да жетерге тынчыракъ боллукъду.

АЙЫРЫЧАБАКЪ. Эртте туругъуз, таза хауада зарядка этигиз, азыгъыгъыз каша болсун, андан сора ишге барасыз, солуйсуз эмда ингирликде кечге къалмай жатасыз.

АСЛАН. Тёгерегигизде адамладан асыры кёп зат излемегиз. Кесигиз да ууакъ жумушлагъа эсигизни, къарыуугъузну да бёлюп турмагъыз.

КЪЫЗ. Бу ыйыкъда этген ишлеригиз сиз сокъуранырча болумгъа келтирирле деген къоркъуу барды. Тёгерегигизде адамланы айтханларына къулакъ салмасагъыз, иги болур.

БАЗМАН. Бусагъатда бола тургъан ишлеге туурадан къарап турсагъыз, хайырлыды. Алагъа къошулсагъыз, уллу заран тюшерге окъуна боллукъду.

АКЪЫРАП. Сиз, кючюм, къарыуум, къолайым жетмез деп да къоркъмай, бек уллу планла саллыкъсыз. Аланы къалай толтурлукъма деп, алгъадан сагъыш этигиз.

МАРАУЧУ. Мындан ары къайсы жол бла барлыкъсыз, нёгеригиз ким боллукъду. Аны эсге алыгъыз, кёп зат андан къаллыкъды. Алгъыннгы планларыгъызны тамыры бла тюрлендирмезсиз деп да ышаныулукъ жокъду.

ТЕКЕМЮЙЮЗ. Бу ыйыкъда жюрек-тамыр системагъызгъа сакъ болугъуз. Кесигизге ауурлукъ жетдирмезге кюрешигиз.

СУУКЪУЙ. Жуукъ-ахлу,тенг-шуёх сизге айтханларын этдирирге кюреширикдиле. Сиз унамасагъыз а, къысыулукъ этерикдиле.

ЧАБАКЪЛА. Сизге не керек болгъанын уста билесиз, ол себепден фахмугъузну аямагъыз. Жулдузла да сизни жанлыдыла.

ТАПЛАНДЫРЫУ

Шахаргъа айбатлыкъ берликдиле

Нальчикде Къабарты орамны адамла жаяу жюрюрча кесегинде тапландырыу ишле барадыла. Шахарны администрациясыны оноууна кёре, алайлада жангы терекчикле орнатыллыкъдыла.

Специалистле билдиргенлерича, бюгюнлюкде ол эм тийишли амалды. Алайда ёсген битимле къарт да, аны бла бирге уа ауруулу да болгъандыла. Ала кеслери да бир тюрлю тюйюлдюле, жарты-къурту ёседиле. Эндигиле уа схемагъа кёре орнатыллыкъдыла, кеслери да бирчала боллукъдула. Аланы саны алгындан эки кереге кёбейирикди.

ДОКУМЕНТЛИ ФИЛЬМЛЕ

Юйретиу, ангылатыу къыйматы уллуду

«Россия 2» федерал каналда сейирлик документли фильмле кёргюзтюледиле.Октябрьни ал кюнлеринде «Россия без террора. Завербованные смертью» деген биринчи бериу эфирге чыкъгъанды. Фильм эм алгъа жаш тёлюгеди. Ол россейлилени тыш къыраллагъа барып, террористлени санына къошулгъанларыны юсюнденди.

Дагъыда тёрт фильм: «Россия без террора – «Татарстан. Испытание на прочность», «Дагестан. Война и мир», «Мусульманские святыни», «Чечня. Возрождение» октябрь айны 14-чю, 20-чы, 21-чи эм 27-чи кюнлеринде кёргюзтюллюкдюле.

Аланы хазырлагъанла билдиргеннге кёре, документли фильмлени юйретиу, ангылатыу магъаналары барды. Кеслери да керти да жашауда болгъан адамланы къадарларыны, ала бла байламлы шартларыны мурдорларында къуралгъандыла.

Фильмле террористлени ала жамауатха келтирген хатаны ачыкълайдыла. Социальный мамырлыкъны бла биригиулюкню, конфессияла бла миллетле аралы шуёхлукъну, байламлыкъланы магъаналылыкъларын чертедиле. Андан сора да, Россейни халкъларыны культураларыны тюрлю-тюрлюлюклерин, ёмюрлюк адетлени бла тёрелени ачыкълайдыла, бизни къыралыбызны тийресинде болгъан ариу жерлеге адамланы сейирлерин къозгъайдыла.

Фильмлени беш бёлюмюн да Терроризмге къажау миллет комитетни заказына кёре «Мастерская» телекомпания хазырлагъанды.

Бизни корр.

Бата баргъан кюн, таулары башларын
Къызгъыл эте, алтын суу ичиргенде,
Къаяланы тынгылагъан ташлары,
Кече къалкъый, сакъларла кюн жылыуну
Акъ тюелеча солугъан тау башла.

Белгилеу

Конкурсла эмда презентацияла

Къабарты-Малкъарны Билим бериу, илму эм жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствосу орта профессионал билим бериуге республикада - 50, Россейде уа 75 жыл толгъанына хазырланыу ишлени бардырады.

Юбилейни белгилеуню чеклеринде усталыкъгъа юйретген окъуу учреждениялары жетишимлерин баямлар, жаш тёлюню биздеги колледжледе специальностьлагъа сейирлерин къозгъар, аланы педагоглары чыгъармачы хунерлерин ачыкълар, иги окъугъанланы белгилер муратда 20-30 октябрьде тюрлю-тюрлю конкурсла эмда башха жумушла бардырыллыкъдыла.

Ол он кюнню ичинде орта профессионал билим берген учреждениялада «Ачыкъ эшиклени» кюнюн, «Мени ишчи усталыгъым» деген темагъа сочинение бла эссе жазыуну республикалы конкурсун, окъуу юйлени презентацияларын, СПО-ну системасыны ветеранлары бла тюбешиулени бардырыргъа белгиленеди. Декада «Профессионал билим бериуню системасы: тюнене, бюгюн, тамбла» деген концерт бла бошаллыкъды.

Финансла

Кредитлени процент ставкалары кем болгъанды

Сбербанкны Къабарты-Малкъарда бёлюмюнден билдиргенлерине кёре, бу айдан башлап хайырланыучулагъа бериллик кредитлени ставкалары 0,5-2 процентге азаядыла. Алай бла энди поручительство бла бериллик ахчаны ставкасы 16,5 процентден башланады. Ансыз неда башха кредитлени жабаргъа деп берилликни уа 17,5 процентден. Къалай-алай болса да, аны ёлчеми хар кимге да аны къолайлыгъына эмда башха онгларына кёре тергеледи.

Энчи мюлклери болгъанла бла байламлы программада да бардыла тюрлениуле. Мында кредитни ставкасы 22,5 процент болады. Финанс учреждениялада ышандыргъанларына кёре, ахча берилгени ючюн бир тюрлю комиссия тёлеуле жыйылмайдыла.

Оноу

Низамны игилендирир ючюн

1 октябрьден башлап Нальчикде Толстой эм Ахохов атлы орамлада машиналагъа жаланда бир жанына барыргъа эркин этиледи, деп билдиргендиле бизге УГИБДД-ны пресс-службасындан. Пассажир транспортха уа энчи жол бёлюннгенди.

Бу жангычылыкъ Нальчикде низамны игилендирир, жолда жюрюуню жорукъларына бузукълукъланы азайтыр мурат бла кийирилгенди. Ал кезиуде ГИБДД-ны патруль-пост службасыны бёлюмлери белгиленнген жолланы тийрелеринде туруп, ангылатыу ишни бардырлыкъдыла.

Учредительле: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствосу

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ЖАНГОРАЗЛАНЫ НАЖАБАТ
(баш редакторну орунбасары)
ТЕКУЛАНЫ Хаза
(баш редакторну орунбасары)
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь)
ТИКАЛАНЫ Фатима

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйы - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июньда регистрация этилгенди.
Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланнганды.
Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салыннганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Мокъаланы Зухура - дежурный редактор;
Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны орунбасары;
Геляланы Валентина - (1, 2, 3, 4,5,6-чы бетле), Бийчеккуланы Жаннета- (7, 8, 9,10,11,12-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 2100 экз. Заказ № 1693
Багъасы 15 сомду

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5
электронный почтасы: elbor_50@mail.ru